

кладах та реалізуватимуть профілактичну діяльність у сфері адиктивної поведінки школярів. Розроблена нами структурно-функціональна модель включає сукупність інноваційних ідей у галузі соціальної педагогіки та професійної освіти майбутніх соціальних педагогів та складається із чотирьох блоків (цільового, змістового, технологічного, результативного), причому внутрішня структура кожного із цих блоків має свої складові, які розкривають внутрішню організацію процесу формування готовності майбутніх

соціальних педагогів до профілактики адиктивної поведінки. Педагогічне моделювання дозволило нам вийти за рамки шаблонів та стереотипів у галузі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Дієвість структурно-функціональної моделі реалізується на основі обґрунтованої та педагогічно вираженої сукупності педагогічних умов. Саме їх дослідженню і буде присвячено наші наступні дослідження.

Література та джерела

1. Дахин А. Н. Моделирование в педагогике / А. Н. Дахин // Идеи и идеалы. – 2010. – № 1(3). – Т. 2. – С. 11–20.
2. Энциклопедия освіти / [Акад. пед. наук України]; голов. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Липский И. А. Социальная педагогика: Методологический анализ: [монография]. / И. А. Липский. – М.: ТЦ Сфера, 2004. – 320 с.
4. Ніколайчук Н. М. Педагогічні засади формування професійної мотивації у майбутніх учителів математики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти» / Наталія Михайлівна Ніколайчук. – Тернопіль, 2013. – 20 с.
5. Тютюнник О. В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до профілактики наркотичної залежності серед старшокласників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.05 «соціальна педагогіка» / Ольга Вікторівна Тютюнник. – К., 2010. – 23 с.
6. Харбатович С. В. Теоретичні аспекти моделювання як методу наукового дослідження / С. В. Харбатович // Вісник Чернівецького національного педагогічного університету. – 2012. – Вип. 96. – С. 184–188.
7. Шамова Т. И. Управление образовательным процессом в адаптивной школе / Т. И. Шамова, Т. М. Давыденко. – М.: Педагогический поиск, 2001. – 384 с.

В статье раскрыта необходимость формирования готовности будущих социальных педагогов к профилактике аддиктивного поведения учеников. Обоснована целесообразность использования педагогического моделирования в качестве весомого фактора формирования компонентов готовности. Автором охарактеризованы четыре блока (целевой, содержательный, технологический, результативный) структурно-функциональной модели и проанализированы их основные составляющие. Освещены положительные результаты, полученные от внедрения модели в учебно-воспитательный процесс.

Ключевые слова: социальные педагоги, профилактика аддиктивного поведения, компоненты готовности, педагогическая модель, результаты.

The article deals with the need of the formation of future social workers readiness to the prevention of pupil addictive behavior. Teaching modeling is considered as an important factor of the formation of the readiness components. The author describes four blocks (target, content, technology, efficient) of the structural- functional model and analyzes their main components. It's described the positive results having obtained from implementing of the model in the educational process.

Key words: social workers, prevention of addictive behavior, component readiness, pedagogical model, results.

УДК 378.147

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В США

Сідун Лариса Юріївна
м.Ужгород

В статті розглядаються питання взаємодії в полікультурному суспільстві. Аналізуються основні концепції полікультурної освіти в США. Наголошується, що в США полікультурна освіта має статус освітньої політики країни, що відображено на законодавчому рівні.

Ключові слова: США, полікультурність, концепції полікультурної освіти.

Трансформаційні зміни, які відбуваються сьогодні в українському суспільстві, актуалізують питання взаємодії в полікультурному суспільстві. Здатність працювати у полікультурному середовищі стає все більш суттєвою професійною необхідністю для багатьох фахівців. Україна, як багатокультурне суспільство, відчуває потребу в новому світогляді, спрямованому на інтеграцію культур і народів, їх подальшого зближення й духовного збагачення. Крім того, поглиблюються міжнародні контакти України, які передбачають активне особистісне і ділове спілкування з представниками інших національностей. Тому дуже важливо консолідувати зусилля у пошуку конструктивних механізмів толерантного єднання людських співтовариств, їх взаєморозуміння й співробітництва з метою збереження культурного різноманіття як необхідної тенденції розвитку людства. Полікультурність будь-якого суспільства вимагає від індивіда розуміння й толерантного ставлення до людей, які мають відмінності в способі життя, переконаннях, діях, мові, поведінці тощо.

Зазвичай, полікультурну освіту (часто вживаються також терміни «мультикультурна», «багатокультурна» освіта) розуміють як

таку, що сприяє формуванню в особистості готовності до активної діяльності в сучасному соціокультурному середовищі, збереженню нею власної ідентичності, прагненню до поваги та розуміння інших культурно-етнічних спільнот, умінню жити в мирі і злагоді з представниками різних расових, етнічних, культурних, релігійних груп.

Загальні питання полікультурності, полікультурної освіти та виховання розглядаються в працях багатьох вітчизняних учених (П.Голік, А.Зубко, Т.Климченко, М.Красовицький, В.Кузьменко, І.Левченко, І.Мигович та ін.). Проте на сьогоднішній день теоретичні і практичні аспекти полікультурної освіти у вітчизняній науці досліджені недостатньо. Вважаємо, що більш глибокому осмисленню різних аспектів полікультурної освіти може сприяти вивчення зарубіжного досвіду, оскільки в багатьох зарубіжних країнах з цього питання є значні теоретичні напрацювання і практичні здобутки. До таких країн, в першу чергу, відносяться Сполучені Штати Америки, де питанням полікультурної освіти надається велика увага. Сьогодні полікультурна освіта у США має статус освітньої політики країни, який закріплений на законодавчому рівні.

Культурні відмінності, які визначають належність людини до тієї чи іншої групи, є найбільш очевидним проявом різноманітності цінностей і точок зору. Ці відмінності відображені в смаках людей, їх перевагах і відносинах, стилі життя і поглядах на світ і є продуктом еволюції кожного народу і його пристосування до свого середовища проживання і обставин життя з метою задоволення потреби, загальні для всіх груп, для всіх народів. Багатокультурне освіта допомагає учням побачити в цьому різноманітті загальне,

сприйняти ті невід'ємні людські якості, які ріднять нас з тими, хто на нас не схожий. Таким чином, полікультурна освіта не тільки дає інформацію про культури, але й вчить здійснювати оцінку внеску різних культурних груп у світову культуру, науку та інші сфери життєдіяльності людини.

Становлення розуміння природи багатокультурного суспільства і взаємозалежного світу неможливо без наявності етнічної та культурної грамотності, культуровідповідності особистісно значимої системи цінностей. Ціннісна освіта і виховання включає в себе вивчення загальнолюдських цінностей (відображення міжособистісних і міжгрупових відносин, вірувань, життєвого досвіду, культурних зразків життя) та світової культури. Для багатокультурного освіти важливі як універсальні цінності , що виходять за межі групових ознак, так і всі ті різноманітні цінності, які визначають групову приналежність і створюють унікальні культури і погляди на світ, а також особистісні цінності – моральні орієнтири, що визначають, до чого людина прагне , відноситься з повагою і визнанням.

Мультикультурна освіта – це особистісно орієнтована освіта, її завданнями є розвиток адекватної позитивної самооцінки, самосвідомості, інтракультурної компетентності, особистісної, соціальної та культурної ідентичності учня, виховання толерантності, позитивного ставлення до людей, що відрізняються від нього.

Мультикультурна освіта має багато спільного з філософією прагматизму, орієнтована на розвиток навичок прийняття самостійних рішень та критичного аналізу, що допомагають здійснювати самостійні життєві вибори і вирішувати проблеми.

Соціокультурною метою багатокультурного освіти є сприяння становленню демократичного вільного суспільства і держави, що характеризується толерантністю, визнанням плюралізму культур, справедливості і свободою вибору.

Для цього мультикультурна освіта ставить низку завдань:

1. Сприяти зміцненню та повазі до культурного різноманіття.
2. Сприяти дотриманню прав людини.
3. Визнавати існування альтернативних життєвих виборів.
4. Сприяти соціальній справедливості і рівності.
5. Прагнути до справедливого розподілу політичної і економічної влади в суспільстві.

На основі аналізу наукової літератури [1; 2; 3] систематизовано основні концепції багатокультурної освіти в США:

1. Етнічна концепція (К.Мудлі , К.Кларк , У.Кросс , М.Стоун) .

Суттєво етнічної концепції є включення етнічного та культурно-специфічного компонента у зміст освіти, переважно в гуманітарний цикл, з метою інтеграції змісту освіти на загальнокультурологічній і культурно -специфічній основі.

Основні положення етнічної концепції:

- Американські учні належать до багатьох і відмінних одна від одної культур, кожна з яких володіє унікальними цінностями, мовами, способами життєдіяльності, що представляють цінність для нації та світу.

- Освіта повинна відображати культурне різноманіття американського суспільства.

- Етнічний компонент освіти розвиває Я - концепцію учнів, що належать до етнічних меншин, допомагає в їх соціалізації та адаптації.

- Розвиток Я - концепції учнів веде до саморефлексії, саморозвитку, підвищенню успішності.

- Курси з етнічної і культурної різноманітності, міжкультурні тренінги сприяють встановленню гармонійних відносин між членами різних культурних груп .

- Освітні програми повинні відображати культурні особливості учнів (комунікативні , навчальні стилі) , їх особистісний і культурний досвід.

2. Концепція культурної депривації (С.Берайтер, С.Енгельманн) .

Відповідно до положень даної концепції, учням, що належать

до етнічних меншин та малозабезпечених верств суспільства, важче придбати необхідні когнітивні вміння і культурні характеристики для успіхів у навчанні через недоліки інтелектуального, культурного розвитку, отриманого в середовищі, де вони ростуть. Тому необхідна компенсація вищезазначених умінь і характеристик за допомогою спеціальних освітніх програм з біхевіористським інтенсивним ухилом, відчуження учнів від рідної культури.

3. Мовна концепція (Б.П.Кеннеді, Дж.Бенкс) .

Важливою метою багатокультурної освіти є виховання особистості , що володіє рідною мовою та мовами інших народів, здатної до продуктивного діалогу, обміну смислами .

Причиною відставання у розвитку та неуспішності учнів часто є недостатнє знання англійської мови. Для уникнення подібних негативних явищ необхідне введення білінгвальних, бікультурних освітніх програм, програм навчання англійської мови як другої, проведення частини занять рідною мовою учнів.

4. Концепція антирасизму (С.Баратс) .

У рамках даної концепції основними проблемами в освіті етнічних і расових меншин вважаються расизм і дискримінація. Для їх усунення необхідно включення спеціального компонента в освіту, проведення антирасистських курсів для вчителів та учнів, дослідження освіти (зміст, норми, установки вчителів) на предмет наявності в ньому прихованих проявів забобонів, негативних стереотипів і т.п.

5. Концепція радикалізму або критичного полікультуралізму (П.Мак Ларен, К.Е.Слітер, С.Мак Карті) .

Концепція радикалізму визнає обмежену роль освіти у справі становлення повноцінних розвинених особистостей, в тому числі учнів, що належать до різних меншин, оскільки саме освіта є одним з головних механізмів гноблення і дискримінації в стратифікованому капіталістичному суспільстві . Полікультурна освіта в тому вигляді, який має зараз, допомагає встановленню дискримінації в суспільстві, так як не дає можливості серйозного проникнення в сутність забобонів, культурних бар'єрів, сепаратизму, їх соціальних , економічних і політичних причин, для усунення яких необхідна радикальна реформа соціуму. Серед основних стратегій критичного полікультуралізму можна виділити наступні : розвиток самоусвідомлення особистості, розуміння природи капіталізму і гноблення.

6. Концепція генетичного детермінізму (А.Р.Дженсен, У.Шоклі, Р.Дж.Гернштейн) .

Основні положення даної концепції:

- Своєрідність культур і рас пов'язана з реалізацією генетично успадкованої програми розвитку.

- Представники певних культурних груп і прошарків суспільства гірше встигають у школі через наявність біологічних , генетичних особливостей.

- Необхідне створення системи, за якої становище людини в суспільстві визначається її здібностями (коефіцієнт інтелекту).

Аналіз основних освітніх концепцій полікультурності дозволяє зробити висновок, що більшість концепцій багатокультурного освіти ґрунтуються на якомусь одному факторі (мова, генетичний детермінізм тощо). Однак для справжньої багатокультурної реформи освіти, очевидно, необхідне вироблення єдиної холистичної концепції полікультуралізму, що розглядає всі компоненти освіти разом.

Так, на думку одного з провідних фахівців у галузі багатокультурного освіти С.Ньето, багатокультурна освіта повинна включати не тільки опис національних і культурних свят та біографій видатних представників різних культур (the heroes - and - holidays version) , але повинна бути « динамічним процесом, який протистоїть расизму та іншими формами дискримінації та утверджує плюралізм і демократичні принципи соціальної справедливості» [3, 54]. Отже, в США продовжуються пошуки єдиної концепції полікультурної освіти.

Література та джерела

1. Воловикова М.Л. Историко-педагогические аспекты развития теории и практики мультикультурного образования в США: дис ... канд.пед.наук : 13.00.01 / Воловикова Марина Леоновна. – Ростов-на-Дону, 2001. – 144 с.
2. Ballinger C. Teaching Other People's Children: Literacy and Learning in a Bilingual Classroom / C.Ballinger. – New York: Teachers College Press, 1999. – 137p.
3. Nieto S. Affirming diversity / Sonia Nieto (2nd ed.). – New York: Longman, 1996. – 142 p.

В статье рассматриваются вопросы взаимодействия в поликультурной среде. Особое внимание обращено на анализ содержания и основные концепции поликультурного образования в США. Подчеркивается, что в США поликультурное образование имеет статус образовательной политики страны, что отражено на законодательном уровне.

Ключевые слова: США, поликультурное общество, концепции поликультурного образования.

The research of the problem of interaction in multicultural society has been carried out. Special attention has been paid to the concept of multicultural education and its main theories in USA. It has been underlined that the multicultural education in USA has a status of educational policy and American laws reflect this position.

Key words: USA, multicultural society, multicultural educational theories.

УДК 373.5.046

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ВПЕВНЕНОСТІ В СОБІ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ГРУПОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сіренко Алла Євгенівна
м. Черкаси

Здійснено аналіз навчально-методичного комплексу та навчально-виховної роботи ДНЗ у контексті розвитку в старших дошкільників впевненості в собі у груповій діяльності. Акцентовано увагу на тому, що проаналізовані програми не в повній мірі забезпечують формування впевненості в собі в дітей старшого дошкільного віку. Виокремлено існуючі авторські програми, які сприяють формуванню впевненості в собі в дітей старшого дошкільного віку. Обґрунтована доцільність розробки та впровадження в практику роботи дошкільних навчальних закладів експериментальної програми "Формуємо впевнену особистість дошкільника".

Ключові слова: впевненість у собі, дошкільний вік, групова діяльність, дошкільні навчальні заклади, програмово-методичне забезпечення, авторські програми, експериментальна програма

Політичні та соціально-економічні перетворення на сучасному етапі розвитку Української держави поставили нові завдання як перед освітньою системою в цілому, так і безпосередньо перед дошкільною освітою, оскільки саме їй належить провідна роль у формуванні всебічно розвиненої та гармонійної особистості дитини, її культурних цінностей, зростанні життєздатності та впевненості в собі.

Проблема формування впевненості в собі в старших дошкільників у груповій діяльності – важлива складова дошкільної освіти. Зважаючи на міждисциплінарний характер поняття впевненості в собі як соціального та психолого-педагогічного феномену, його вивчають представники філософії, соціології, педагогіки, психології, культурології тощо. Проте вивчення рівня впевненості в собі у старших дошкільників спонукає до висновку, що формування цієї характеристики у дітей 5-7 років під час навчально-виховного процесу дошкільних закладів відбувається стихійно, не цілеспрямовано і не систематично.

Тому ефективне вирішення завдань дошкільної освіти, зокрема формування впевненості в собі в дітей старшого дошкільного віку в груповій взаємодії, вимагає активного впровадження в освітню систему інноваційних технологій, педагогічних систем та їх моделей, концепцій, теорій і методик.

Аналіз ступеня опрацювання окресленої проблеми засвідчив, що питання розвитку дошкільної педагогічної освіти, упровадження в навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів новітніх форм та методів щодо розвитку особистості дитини постає об'єктом студіювання багатьох дослідників у галузі навчання та виховання (І. Бех, Н. Бібік, Н. Гавриш, О. Дибіна, О. Кононко та ін.).

На підставі всебічного осмислення наукових джерел та аналізу нормативно-правових документів констатовано, що в дослідженнях, присвячених формуванню та розвитку особистості стар-

ших дошкільників під час навчально-виховного процесу в ДНЗ, бракує уваги до проблеми формування у них впевненості в собі та відображення цієї інтегративної якості в навчально-методичній та програмовій базі дошкільної освіти.

Мета статті полягає в аналізі існуючого навчального та програмово-методичного забезпечення дошкільних навчальних закладів та авторських програм щодо формування впевненості в собі у старших дошкільників в груповій діяльності.

Історія та теорія педагогічної науки свідчить про те, що навчально-виховний процес у дошкільних навчальних закладах може будуватися на різних основах, мати різні цілі і засоби їх досягнення, що знаходить своє відображення як у різноманітності форм конкретних педагогічних дій і відносин, так і в безлічі практичних педагогічних систем, концепцій, теорій, технологій і методик.

Першооснову будь-якого процесу навчання та виховання становить нормативне та програмово-методичне забезпечення, основні положення яких допомагають раціонально та компетентно вирішувати основні освітні завдання. Становлення та розвиток сучасної дошкільної освіти відбувається на основі впровадження провідних державних документів, а саме: „Базового компонента дошкільної освіти” (2012 р.), Законів України „Про дошкільну освіту” (2001 р.), „Про охорону дитинства” (2002 р.), „Національної доктрини розвитку освіти” (2002 р.), „Концепції дошкільного виховання в Україні” (1993 р.), а також в інших державних нормативних документах: Державної національної програми „Освіта” („Україна XXI століття”) (1993 р.), Державній програмі „Діти України”, „Державній цільовій соціальній програмі розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року” (2011 р.).

У контексті порушеної проблеми дослідницьке зацікавлення становить чинне програмове забезпечення, а саме: „Дитина в дошкільні роки”, „Українське дошкільля”, „Впевнений старт”, „Дитина”, „Соняшник”. Коротко проаналізуємо ці програми у контексті питання формування впевненості в собі у дітей старшого дошкільного віку у груповій діяльності.

Навчальна програма „Дитина в дошкільні роки” засвідчує її спрямованість на цінності та інтереси дитини, урахування вікових особливостей, збереження дитячої субкультури, прискорення дитячого розвитку тощо. Метою програми є озброєння дитини наукою життя; формування базисних характеристик; забезпечення можливості «єдиного старту» для дітей шестирічного віку; створення єдиного освітнього середовища, що сприяє перспективності, наступності та спадкоємності між дошкільним навчальним закладом і початковою школою [1]. Аналізуючи програму „Дитина в дошкільні роки” у контексті дослідження зауважимо, що незважаючи на її повноту, проблема формування впевненості дошкільника в собі майже не представлена.

Програма розвитку дитини дошкільного віку „Українське до-